

Lokystos šaltinis

Turistinė vertė

Sinonimai

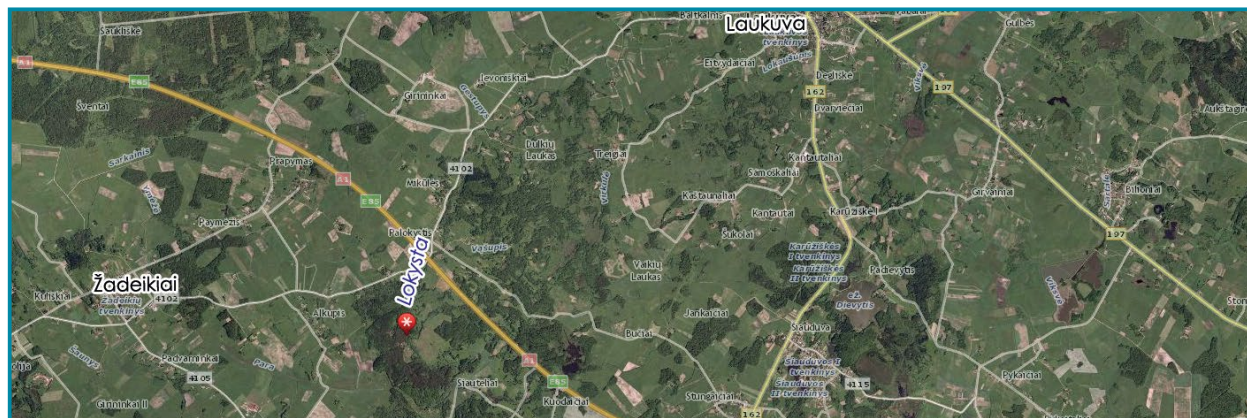
Alkupio šaltinis,
Kalniko šaltinis

Koordinatės

LKS: 382777; 6161576

Adresas

Šilalės r. sav., Traksėdžio sen., Lokystos dešinysis krantas apie 1 km į ŠV nuo Siautelių ir 1,5 km į rytus nuo Alkupio kaimų. Šaltinis atsiveria nedideliame Lokystos upės vingyje apie 1,2–1,4 km pasroviui nuo Kauno–Klaipėdos magistralinio kelio tilto, esančio prieš pat šios autostrados ir Laukuvos–Žadeikių–Kvėdarnos rajoninio kelio (žvyrkelio) sankirtą. Nuo magistralinio kelio važiuoti į pietus žvyrkeliu Kvėdarnos pusėn (300–400 m) ir prie stataus posūkio (į Vakarus) iš jo sukti lauko keliuku kairėn (į pietus), kuris už 1,1 km dešiniuoju paupiu atvės prie brastos ir skardingo šlaitelio su šaltiniu. Šaltinis yra privačiose Kalniko žemės valdose, priešais nedidelę kilpa apjuostą Polokysčio vienkiemį

Aplinka

Vidurio Žemaičių aukštumos pietvakariniame pakraštyje, Jūros ir Akmenos tarpupyje, iškyla kalvotas ir daubotas moreninių darinių ruožas su vienas prie kito prišlietais kalvagūbriais ir aklinais pelkingais tarpgūbrių duburiais. Tai maždaug iki 120–150 m NN aukščio iškelta Kvėdarnos–Laukuvos kalvota moreninė aukštuma, kurios paviršiuje vyrauja kraštinė morena (gtIIIbl), vietomis nusidriekia žvirgždingi (ftIIIbl) gūbriai. Dažnai juos perskiria lomos ir papelkėjimai (bIV), o menkai miškingą ir labiau agrarinį vietovaizdį pajvairina tik tankiai išsiraizgęs upelių tinklas, nukreiptas kalvų papėdėmis į Jūros upę. Lokysta, 46 km ilgio, kairysis Jūros intakas nuo savo ištakų šiauriau Laukuvos pakrypsta ir nuteka Pietų pusėn, Palokysčio–Siautelių ruože nualmėdama iki 118–112 m NN įsirežusia vaga. Šioje vietovėje abipus Lokystos prie Palokysčio, Alkupio, Siautelių, Šiaudalių išlikę nemažai piliakalnių, alka kalvių, senkapių, mitologinių akmenų, o išsidraikusių stačiašlaičių kalvelių viršūnes puošia lapuočių miškėliai su eglėmis. Pakeles tarp išsimėčiusių sodybėlių puošia dailios kopyltėlės, senoliai medžiai.

Lokystos vaga daug kur atsiremia į skardingus krantus, kurie vietomis šaltiniuoja.

Žmonių lankomas šaltinėlis, iš kurio dažnai semiamas ir namo vežamas vanduo, atsiveria dešiniajame Lokystos krantelyje apie 116 m NN aukštyje. Jis liejasi stabilaus skarduko papėdėje iš šviesiai pilko žvirgždingo smėlio (ftIIIbl), kurio 131–141 m NN aukščio viršūnėlėmis iškeltas gūbriukas prisišlijęs prie pat Lokystos jos dešiniajame krante. Šaltinis yra stačiai į smėlingus darinius įsirežusioje nedidelėje kilpoje, pašlaitėje žemiau (3–4 m) privažiavimo keliuko ir apie 2–3 m aukščiau Lokystos vagos, pačiame sustatėjusiam ir nuobiryno užverstame pavagyje.

Dabartinė būklė, kaptazas

Šaltinis veržiasi slėnio šlaito įlinkime, apaugusiam lapuočiais. Vanduo, nusidrenavęs iš smėlėto šlaito, pripildo patvenktą duburėlį ir, ištekėjęs per lataką, grunto sienelėje įtaisyta vamzdį, nuteka į čia pat bėgančią Lokystą. Prie vandens ėmimo vietos paklotos kelios lentos, numesti nestambūs rieduliai. Prie versmės nuo atvedusio lauko keliuko šlaiteliu

nusileidžia takelis. Patogu prieiti ir prisileisti vandens. Šaltinis dažniau lankomas apylinkės gyventojų, atvykstančių pasisemti jo vandens.

Vandens fizikinės savybės

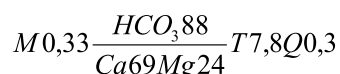
Vanduo skaidrus, beskonis, bekvapis. Nėra geležies nuosėdų. Išmatavus mobiliu matuokliu (2014-06-19) vanduo buvo 7,8 °C temperatūros, silpnai šarminis (pH=7,80). Savitasis elektros laidis (SEL – 371 μS/cm), vandens oksidacinis ir redukcinis potencialas (Eh = + 77 mV), daug deguonies (O₂ = 10,92 mg/l).

Vandens cheminės savybės

Nustatomo komponento pavadinimas	Nustatyta vertė		
	mg/l	mg-ekv/l	ekv. proc.
Ištirpusių mineralinių medžiagų suma	332		
Sausoji liekana 180 °C	214		
Bendrasis kietumas		3,80	
Karbonatinis kietumas		3,80	
Nekarbonatinis kietumas		0,00	
Anijonai:			
Chloridai, Cl ⁻	11,52	0,33	7,55
Sulfatai, SO ₄ ²⁻	6,73	0,14	3,20
Hidrokarbonatai, HCO ₃ ⁻	234,18	3,84	87,87
Nitritai, NO ₂ ⁻	< 0,02	0,00	0,00
Nitratai, NO ₃ ⁻	3,88	0,06	1,37
Katijonai:			
Natris, Na ⁺	4,82	0,21	5,13
Kalis, K ⁺	2,85	0,08	1,96
Kalcis, Ca ²⁺	56,67	2,83	69,19
Magnis, Mg ²⁺	11,79	0,97	23,72
Amoniakas, NH ₄ ⁺	< 0,03	0,00	0,00
Kitos analizės:			
pH, pH vienetai 20 °C	7,84		
Permanganato skaičius, mg O/l	< 0,63		
Bendroji geležis, Fe mg/l	< 0,025		
Savitasis elektros laidis, μS/cm	352		

Šaltinio vanduo gėlas, turi mažai mineralinių medžiagų (bendras ištirpusių mineralinių medžiagų kiekis 332 mg/l). Vanduo santykinai kietas, pasižymi karbonatiniu virinant lengvai pašalinamu kietumu (bendrasis kietumas 3,8 mg-ekv/l). Tyrimo metu nitrūtų ir amonio neaptikta, nitratų koncentracija artima foninei (3,88 mg/l). Vandenyje nėra geležies.

Cheminės sudėties formulė (ekv/%)

Tautosakinės, kraštotyrinės, istorinės žinios

Ši vietovė prie Lokystos, tik kelių kilometrų spinduliu aplink šaltinį garsi senovės lietuvių mitologiniais slėpiniais. Pats Lokystos vardas minimas nuo 1394 metų. Vakarų pusėn nuo upelės ir šaltinio laukuose dungso Alkupio alkakalnis (Šventkalnis), Klabų kapinynas (Stirbakalnis), Siautelių alkakalnis (Laumės kalnas), o kitoje arba rytinėje jos pusėje, miškuose už magistralinio kelio yra Krivės kalnas, Palokysčio akmuo su pėda, Dulkių Lauko kapinynas. Įdomus greta esantis Alkupio alkakalnis (Šventkalnis) „apie 140 × 60 m dydžio, 10 m aukščio kalva, kurią puslankiu supa drėgna loma, vadinama Buline. Pasakojama, kad kartą Velykų rytą joje nugrimzdo karčema su šventės rytmetį girtaujančiais vyrais. Šventkalnį legendos sieja ir su senuoju žemaičių tikėjimu, čia buvo kūrenama šventoji ugnis. Kalbama ir apie Šventkalnį su Stirbakalniu jungiančią slaptą kūrgrindą“. Todėl lankydami Lokystos šaltinį nesunkiai pasieksite ir paminėtas išlikusias tolimos praeities įdomybes.

Tipas

Krentantis (erozinis), maitinamas smėlinių nuogulų gruntinio vandens

Režimas

Nuolatinio veikimo, neužšąla net žiemą

Vandeningumas

Mažo vandeningumo (nereikšmingas), matuotas 2014-06-19 iš duburėlio per lataką ištekančio vandens debitas – 0,31 l/s, arba 1,1 m³/h (27 m³/d)

Vandens tipas

Kalcio, magnio hidrokarbonatinis

Aprašė:

P. Gedžiūnas,
Z. Zanevskij, 2014